

Vers un temps de síntesi

(Notes de Raimon Ribera a la presentació del llibre d'aquest títol, de Fragmenta Editorial, escrit per Xavier Melloni)

17.10.2011

0. Estem davant d'una obra molt rica, panoràmica; és una excel·lent contribució a la causa de la construcció de l'Esperit en el nostre món d'avui. Em suggereix els següents nou comentaris (per ser fidel als novenaris pannikkarians):

1. El llibre és un bon treball de síntesi i d'aplegament de materials diversos. És bonic veure la diversitat d'estils que es poden emprar per tractar una mateixa temàtica, en funció del moment en que està escrit el text, el públic al que s'adreça i al format del que es tracta (article, ponència a una jornada, etc.)

2. El llibre és una gran aportació a la fonamentació del diàleg interreligiós, un tema en el que comparteixo posicions amb en Xavier. No puc amagar, però, una certa sensació de desànim: hi ha gaire gent que s'interessi avui realment, amb el cor i la convicció, pel diàleg interreligiós? O, més ben dit, hi ha un "interès social" (que no és el

mateix que un conjunt d'interessos personals) per les religions i el diàleg interreligiós?

3. El llibre és una bona contribució a la cosmoteandricitat panikkariana (a qui amb encert es dedica el llibre). La tríada cosmoteàndrica hi és un referent fonamental, que comparteixo. Per cert, a mi m'agrada una versió explosiva de la tríada: el triangle *ecologisme-humanisme-espiritualisme* (en el que cada pol accentua el seu per damunt dels altres, i tots tres tenen raó, fins al punt que els has d'acabar subscriuint tots tres, sabent que els èmfasis són diferents).
4. El llibre també mostra una interessant voluntat i habilitat de trobar paral·lelismes i equivalències entre religions.
5. El llibre és una aportació radical en el fons i conciliadora en el tractament, lluny de l'agressivitat i la polèmica (camins pels que jo sovint em deixaria anar...). Fins i tot incorpora positivament el laïcisme espiritual de Comte-Sponville, posant-lo al costat de les religions aborígens, les personalistes i les oceàniques per fer un quartet que, juntament amb la tríada cosmoteàndrica, generaria un septet fonamental. A mi la lectura del llibre de Comte-Sponville em va generar una gran incomoditat, i no sé ben bé perquè (m'ho hauré de fer mirar...), com també em costen les formulacions de l'espiritualitat laica d'en Marià Corbí, el qual també acull benvolentment en Comte-Sponville. Crec que la benvinguda a

aquesta posició es dóna des de tres situacions prou diferents: 1) la gent que no es troba còmode amb les adscripcions religioses i desitja treballar un àmbit transcendent, 2) la gent religiosa que, assumint aquest àmbit de l'espiritualitat laica, s'allibera de pressió a l'hora de reformular la seva religiositat en termes d'una espiritualitat compatible amb la modernitat i significativa per a la humanitat actual, i 3) els savis com en Corbí i en Melloni que són capaços d'acollir abans que polemitzar.

6. El llibre no defuig, lògicament, ni que sigui entre línies, el tema etern i central de l'existència de Déu. Ho veiem com a mínim en dues coses:

a. La seva magnífica capacitat d'etiquetar la divinitat, d'assignar noms al transcendent. Heus aquí un llistat d'alguns dels que fa servir en Xavier al llibre, que m'encanten:

i. Abisme de llum

ii. Absolut

iii. Allò, Allò que no pot ser dit

iv. Centre

v. Ésser suprem

- vi. Fons inabastable, Fons que tot ho origina, Fons que origina totes les coses i les fa retornar a si mateix, Fons que funda la realitat
- vii. Font
- viii. Infinit
- ix. Invisible
- x. Misteri, misteri inexhaurible de la vida i de l'ésser, misteri sempre més gran
- xi. Origen que ens engendra
- xii. Plenitud
- xiii. Presència que ho funda tot
- xiv. Profunditat última, Última profunditat, Ultimitat
- xv. Realitat última, Realitat absoluta, única Realitat, el Real
- xvi. Rostre suprem
- xvii. Secret de la interioritat

xviii. Suprem

xix. Tot, un Tot més ample i universal, Tot del qual formem part

xx. Veritat plena

xxi. Vessament d'ésser

xxii. Vida

b. El suggeriment (que m'ha semblat constatar també en el biòleg Ramon M. Nogués, per exemple, i potser en el físic i poeta David Jou) d'una possible vinculació de la divinitat amb la matèria i energia fosques (suggeriment entre línies, no afirmació, que quedi clar, p. 174). També les referències a les teories dels "multiversos" o universos paral·lels (p. 234) o a la fractalitat (p. 243, darrera línia del text). Són boniques metàfores que aprofiten propostes recents de la ciència, són nous termes simbòlics que poden tenir el seu potencial. En aquest sentit, dir només que no em sembla necessària la constatació de l'existència còsmica de Déu per a "creure en Ell", per a viure en funció d'Ell; Déu pot ser una construcció simbòlica humana no fonamentada en cap realitat còsmica pre-humana, i no per això s'ha de deixar de "creure-hi", no per això ha de deixar de ressonar en les nostres entranyes. Jugant amb les paraules, diria que és difícil saber si Déu existia fa 100 milions d'anys, però que constatem que "va existir" en la

mesura que els humans hi van fent referència, van elaborant reflexió al respecte, en van fent el referent vital central, el van “creant” (“*Encara que no ho vulguem, Déu madura*” és la cita de Rilke que encapçala el capítol IX del llibre). Si més no, els humans anem “creant” Déu en tant que el més potent dels símbols, podríem dir. I els símbols són reals, però amb una realitat diferent de la dels estels i els planetes. Si aquesta realitat simbòlica es correspon amb alguna altra mena de realitat, no còsmica, no ho sé i no sé si algú ho pot saber (i no crec que això sigui agnosticisme).

7. No acabo d’entendre la reserva que fa en Xavier a la penúltima pàgina del llibre envers l’espai interreligiós. Ho dic perquè m’esmenta com a propugnador d’aquesta mena d’espai (i ho soc, de propugnador). Parla de “la temptació de voler capturar un nou espai”, de que “no esdevingui una nova forma de separació o d’apropiació” (p. 242). Probablement hi veu més enllà que jo, limitat i ingenu com acostumo a ser. Però jo no crec que les catedrals ens separin de Déu, ni de la natura, ni dels altres éssers humans ni de nosaltres mateixos: tenen la funció que tenen, i ja està.

8. El llibre ens porta encertadament a pensar si estem vivint realment un temps de síntesi. Ho constatem o això és el que voldríem constatar, el que ens agradaria constatar, allò que creiem que seria bo que succeís? El temps de síntesi, és una constatació o un desig?
9. El llibre diferencia molt bé síntesi de barreja (p. 37, 38) i parla de la tensió diversitat-unitat pel que fa als camins religiosos (p. 39, p. 240, p. 241). Entre línies, intueixo que, si es veiés obligat a triar entre unitat o diversitat, en Xavier optaria per la unitat (i jo probablement ho faria per la diversitat...). Discussió irrelevant? Probablement. Però, com tots els temes que aborda en Xavier, són qüestions centrals, en les que val la pena mirar de filar el més prim possible; el debat obert al voltant d'aquestes qüestions és massa poc freqüent avui a casa nostra, i em sembla un privilegi que avui aquí tinguem l'oportunitat de posar aquesta mena de coses sobre la taula. Moltes gràcies.